

corda etc., llavorar' (d'on el fr. *haler*) fou també primer la veu que donaven els mariners perquè estressin un remolc, o als pescadors i barques de bou perquè llavoreassin tots a la una una xarxa: car és el mateix mot que l'a-al. ant. i b-al. ant. *balón* 'cridar', 'enviar a buscar' («berufen, herbeibringen, rufen») o sigui l'al.mod. *holen*. S'ha cregut que *CIAR* vingui de l'àrab granad. *çiâb* «grito» i si hi ha dubtes no és pas per raó semàntica (veg. vol. II, 692, 44). I el mot *HISSAR* ve del crit *bissa, bissa!*, com es pot veure a l'article corresponent. Així també comprenem com el subst. *voga* del tipus *voca* té tanta antigitat en cat., it., cast., port.; i pertot quasi tant, i en part tanta, com el verb; i també la formació masculina *vogo* que Prati cita a Toscana, i Rohlfs *vocu* a Calàbria o *voca-voca* (altrament hi hauria u no pas o).

En l'aspecte fonètic ja es veu que només a base de *vŏCARE* s'explica la sorda del sudit. *vocare*, -i, tan estès com hem vist. La vocal és una ō, com ho prova la ò oberta del català i la o del prov. mod. *vogo*. I coincideix amb la ō de *vocare*.⁶

DERIV.: *Voga* (vegeu supra), en el sentit nàutic. *Voga* 'moda', 'tendència social comuna' és el mateix mot. Ja Belv. «anar en boga», Lab. «anar o estar en boga». En català o cast. [1776, en el nostre Capmany] és, entre nosaltres, manllevat del francès, on apareix ja el 1466 (*FEW* XVII, 606b42 i n. 5 i 6). Si bé no està prou estudiada la història d'aquesta acc. en italià, que en aquesta acc., en forma precisa, presenta el mot només des de c. 1700.

És probable que aquesta acc. figurada vagi néixer en francès, a base de la frase *voguer à pleines voiles* 'tenir èxit', ja usada per La Fontaine, i que es vagi propagar des del francès. Tanmateix, en it. *voga* apareix amb l'acc. especial de 'ardor, ímpetu' des de la 2.ª meitat del S. XVII, i el port. *vogar* 'ser corrent, estar en voga' és freqüent des de 1737, cf. els cast. i port. *correr* 'ser usual, estar en circulació'. Per tant la qüestió és encara argumentable. Port. dial. *vogar* 'tenir voga' a Melgaço (Mínho) i *ter voga* en «concelhos vizinhos» (Leite de Vasconcelos, *Opúsculos* II, i, 334). «Isso não bóga» 'não faz ao caso', a l'Alentejo (*RLus.* v, 217). En cat. mateix els mall. diuen *entretenir la voga* per 'passar temps', *BDLC* XIII, 123. De passada: a l'articlelet *BOGA* del *DECH*, esborreu els mots «it. *vogare* de origen desconocido» que hi quedaren per error des de la redacció de 1948-52.

Vogada [Lab.]. *Vogadora* «columpio» a Pollença (*DAG.*) és el sentit que té *voca-voca* «altalena» a Calàbria; 'travessar de la poaranca, que porta el llibant' emp. (Espolla, 1958). *Vogador* [Belv.]. *Vogament*. +*Vogotejar* 'vogar a poc a poc, sense cansar-s'hi' Sant PolM 1919-24.

CPT.: *Vogant*, és curiós que no tinguem documentat aquest mot en cat. (almenys no *AlcM* ni *DAG.*, ni *Jal*, ni *DFA.*; hi ha prov. mod. *vogo-avans*, *TdF*), tot i que bé hi ha d'haver existit.

El castellà *bogavante* 'primer remitger de cada galera' es documenta des de 1539 (*Jal*, *Glossaire*, 307), però *avante* 'proa' fa creure deu ser catalanisme nau-

tic en castellà. Allí podria ser pres de l'italià *vogavante*, però el cas és que en it. no apareix fins a 1565 en una traducció del castellà, segons les dades de Vidos, *Parole marinaresche*, 608-10; com que d'altra banda en aquesta llengua s'esperaria *vogavanti*, amb -i, i el nom antic d'això era en it. *portolado* (Ss. XIII-XV, *Jal*, pp. 208-9, 1551), i després en Crescenzio (1607), n'hi ha per sospitar que en definitiva fos manlleu d'un mot cat. després oblidat entre nosaltres; val a dir que també es troba *vogavanti* en it., però és en el S. XVII (Pantera i Lippi).

¹ Segueixo els mots de l'ed. Casac., llevat de *planers* i *jostissers* en què m'atinc a *palomers* i *postics* de l'ed. Bofarull. — ² Així Casac.; «ab una bella *bogatirada*» en l'ed. Bofarull. Tant pot ser la lliçó de Casac. com pot ser «ab una bella *voga tirada*» o «ab una *vog'* a bella *tirada*»: llavors fóra una locució adverbial, com a *bell tall*, a *belles empentes*, de *bella nit* etc. («servit de molt *bella bastonada* ---», *Tirant*, Ag. IV, 61.3f.). En el que no hi ha dubte és que *tirada* i *voga* són dos mots separats, i que la *v-* és la grafia autèntica, i la *b-* pot ser conseqüència castellanitzant: car en altres passatges Bof. ho posa amb *v-*, com fa sempre Casac., i així ho tenim en els altres textos antics. Avui es pronuncia amb *v-* a les Illes i a l'Alguer (*AlcM*), i suposo que en les altres zones on es distingeixen els dos sons, car si bé sembla que Flores posa *bogar* en el seu vocabulari nàutic val. de la *Misc. Fabra*, p. 341, com a cosa valenciana, aquest vocabulari és fet, com declara, només a base de la gent des de Morvedre a Cullera, o sigui la zona de confusió dels dos sons. En la nostra tradició lexicogràfica, només Lab. i Belv. ho van escriure amb *b-*, tots els altres amb *v-*: Aversó (*voga*), Busa-N., OPou, *DTó.*, *DFgra.*, Fabra (*Gram.* de 1912, p. 64; *DOrt.*; *DFA.*), *DAG.*, *AlcM*. La *b-* és peculiar del cast. (on ja és medieval), car hi ha *v-* sense excepció en totes les altres llengües romàniques. Quant a la resta, tant es pot considerar falta d'«hysteron-pròteron» la lliçó de Bof. com la de Casac. I de tota manera *tirada* deu expressar allò mateix que Lab. defineix al mot *arrancada*: «*boga arrencada*: la que 's fa ab la major forsa y precipitació, servint-se a un temps de tots los rems»: oposat a *boga llarga*. — ³ L'ed. Bofarull, segons *AlcM* porta (p. 307) «*vogant* batalla *arrencada*», mentre que l'ed. Pagès (p. 304.59) imprimeix aquí *arrencada* i la primera vegada (lín. 54) dóna una doble lliçó *arrencada* en negretes i *arrencada*; segons explica a les pp. III, VII i IX, les lliçons en negretes són les del ms. C, que dóna la «versió definitiva» de la *Crònica* del S. XVI, i les altres segons el ms. A, de fi S. XIV, que en dóna la «versió primitiva». Com que en el segon passatge no dóna variant, i ell prefereix en general el ms. més antic, semblaria que A porti -*gla*- la primera vegada i -*ga*- la segona (quedem en dubte perquè aquella semblaria forma més arcaica, i si hi hagués hagut interversió en la indicació de la doble variant desapareixeria aquella inconseqüència que això suggeriria